
---

1. Khái quát lại một số vấn đề về cạnh tranh

- Tại chương 2, mục 5.1 đã đưa ra định nghĩa:
Cạnh tranh là sự ganh đua giữa các chủ thể tham gia thị trường, để giành ưu thế và lợi ích kinh tế. Trong đó, cạnh tranh trong nội bộ ngành là phổ biến
- Tại chương 3, mục 4.4 đã phân tích:
Bên cạnh sự cạnh tranh trong nội bộ ngành hàng, còn có sự cạnh tranh giữa các ngành

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

---

1. Khái quát lại một số vấn đề về cạnh tranh

1.1 Hai loại cạnh tranh trong nền kinh tế thị trường (xét theo tính chất di chuyển vốn)

- Thứ nhất, cạnh tranh nội bộ ngành
  - Mục đích: Ganh đua giữa các doanh nghiệp cùng kinh doanh một loại sản phẩm, để giành lợi nhuận lớn hơn (tức là tìm kiếm giá trị thặng dư siêu ngạch)
  - Kết quả: San bằng các mức giá cả, hình thành nên giá cả thị trường và giá trị thị trường

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

---

1. Khái quát lại một số vấn đề về cạnh tranh

1.1 Hai loại cạnh tranh trong nền kinh tế thị trường (xét theo tính chất di chuyển vốn)

○ Thứ hai, cạnh tranh giữa các ngành

- *Mục đích:* Di chuyển vốn đầu tư (tư bản) giữa các ngành khác nhau nhằm tìm nơi kinh doanh đem lại tỷ suất lợi nhuận cao hơn

- *Kết quả:* San bằng tỷ suất lợi nhuận giữa các ngành, hình thành nên tỷ suất lợi nhuận bình quân $\bar{P}$

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

1. Khái quát lại một số vấn đề về cạnh tranh

1.2 Tác động của cạnh tranh

○ Thứ nhất, về mặt tích cực

- Tạo môi trường vĩ mô và động lực thúc đẩy sự phát triển nền kinh tế thị trường, từ đó đạt được quy mô sản lượng và giá trị kinh tế lớn

- Góp phần điều chỉnh nguồn lực giữa các ngành, các lĩnh vực và khu vực kinh tế

- Thúc đẩy sự nghiên cứu, ứng dụng khoa học công nghệ và phương pháp quản lý hiện đại, từ đó thúc đẩy lực lượng sản xuất phát triển

- Tạo cơ sở cho sự phân phối thu nhập lần đầu

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

1. Khái quát lại một số vấn đề về cạnh tranh

1.2 Tác động của cạnh tranh

○ Thứ hai, về mặt tiêu cực

- Tạo nên tình trạng cạn kiệt tài nguyên, ô nhiễm môi trường

- Phân hóa xã hội

- Cạnh tranh không lành mạnh, lũng đoạn thị trường, tạo nên sự độc quyền

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

2. Độc quyền trong nền kinh tế thị trường

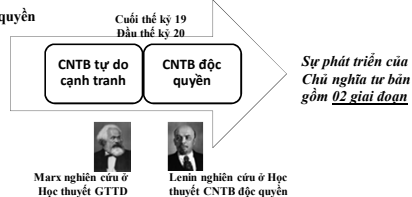
- Theo chương 3, học thuyết Giá trị thặng dư của K.Marx đã chỉ rõ “*Khi tự do cạnh tranh, thì tỷ suất lợi nhuận của các ngành sẽ bị san bằng*”
- Câu hỏi đặt ra là: Thực tế hiện nay, tỷ suất lợi nhuận giữa các ngành là trên mặt bằng như nhau, hay chênh lệch rõ ràng, ngành cao, ngành thấp ???

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

2. Độc quyền trong nền kinh tế thị trường

- Câu trả lời là: “P’ giữa các ngành chênh lệch rõ ràng, ngành cao, ngành thấp”
=> Bởi vì hiện nay, CNTB đã kết thúc giai đoạn tự do cạnh tranh, chuyển sang giai đoạn độc quyền

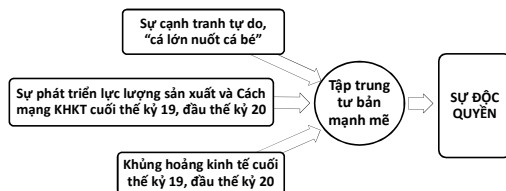

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

2. Độc quyền trong nền kinh tế thị trường

1.2 Sự hình thành độc quyền trong nền kinh tế thị trường Tư bản chủ nghĩa

- Nguyên nhân

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

2. Độc quyền trong nền kinh tế thị trường

2.1 Sự hình thành độc quyền trong nền kinh tế thị trường Tư bản chủ nghĩa

○ Khái niệm độc quyền

- Sự tập trung nắm giữ phần lớn việc sản xuất và tiêu thụ một (hoặc một số) loại hàng hóa vào một liên minh các doanh nghiệp lớn
- Từ đó, liên minh có thể áp đặt giá cả đầu vào và đầu ra, để thu lợi nhuận độc quyền cao

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

2. Độc quyền trong nền kinh tế thị trường

2.1 Sự hình thành độc quyền trong nền kinh tế thị trường Tư bản chủ nghĩa

○ Giá cả độc quyền

- Áp đặt giá cao khi bán hàng hóa cho khách hàng
- Áp đặt giá thấp khi mua yếu tố đầu vào từ các nhà cung cấp

○ Lợi nhuận độc quyền

- Là lợi nhuận siêu ngạch, cao hơn lợi nhuận bình quân $\bar{P}$
- Hình thành do chiếm đoạt 03 thành phần:
Người lao động làm thuê + Khách hàng + Nhà cung cấp

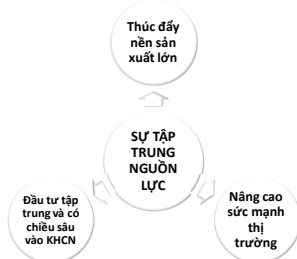
Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

2. Độc quyền trong nền kinh tế thị trường

2.2 Tác dụng của độc quyền

- Về mặt tích cực: Độc quyền tạo ra sự tập trung nguồn lực. Từ đó dẫn đến:

- Thúc đẩy nền sản xuất lớn
- Đầu tư tập trung và có chiều sâu vào khoa học công nghệ
- Nâng cao sức mạnh thị trường, năng suất lao động

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

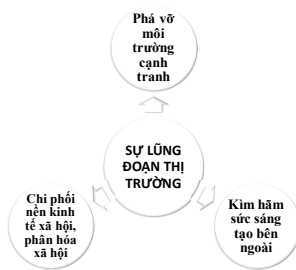
2. Độc quyền trong nền kinh tế thị trường

2.2 Tác dụng của độc quyền

- *Về mặt tiêu cực:* Độc quyền tạo ra sự lũng đoạn thị trường.

Từ đó dẫn đến:

- Phá vỡ môi trường cạnh tranh
- Kim hãm sức sáng tạo bên ngoài
- Chi phối nền kinh tế xã hội, phân hóa xã hội

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

2. Độc quyền trong nền kinh tế thị trường

2.3 Quan hệ giữa độc quyền với cạnh tranh

- *Độc quyền ra đời từ cạnh tranh*
- *Độc quyền đối lập với cạnh tranh*
- *Độc quyền không thủ tiêu cạnh tranh, mà làm cho cạnh tranh phức tạp hơn*
  - *Về hình thức:* Cạnh tranh nội bộ tổ chức độc quyền, Cạnh tranh giữa các tổ chức độc quyền, Cạnh tranh giữa tổ chức độc quyền với doanh nghiệp ngoài độc quyền, Cạnh tranh giữa các doanh nghiệp ngoài độc quyền
  - *Về phương pháp:* phương pháp kinh tế, chính trị, quân sự

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

- 3.1 *Sự hình thành các tổ chức độc quyền*
- 3.2 *Tư bản tài chính và các trùm tài phiệt*
- 3.3 *Xuất khẩu tư bản*
- 3.4 *Sự phân chia thị trường thế giới giữa các liên minh độc quyền*
- 3.5 *Sự phân chia thị trường thế giới giữa các liên minh độc quyền*

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.1 Sự hình thành nên các tổ chức độc quyền (TCDQ)

o Nguyên nhân (có 03 lý do chính):

- Do cạnh tranh tự do => TB nhỏ phá sản, TB lớn mạnh thêm => còn lại TB lớn cạnh tranh với nhau => đòi hỏi chi phí lớn, rủi ro cao, kết cục khó phân thắng bại => cạnh tranh không có lợi, TB sẽ liên minh thao túng thị trường => tạo nên TCDQ
- Do các thành tựu KHKH mới => cần phải ứng dụng vào SXKD => cần vốn lớn, thời gian hoàn vốn chậm, rủi ro cao => từng nhà TB khó đáp ứng được => các nhà TB phải liên minh thành hãng có sức mạnh khổng lồ => tạo nên TCDQ
- Do khủng hoảng kinh tế => TB nhỏ phá sản, TB lớn cũng thiệt hại => để phục hồi, các TB lớn phải liên minh với nhau => tạo nên TCDQ

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.1 Sự hình thành nên các tổ chức độc quyền (TCDQ)

o Khái niệm Tổ chức độc quyền:

- Là liên minh các nhà TB với nhau
- Nhằm giữ phần lớn việc sản xuất & tiêu thụ một hoặc một số loại hàng hóa
- Không chế thị trường cả đầu vào lẫn đầu ra, để thu lợi nhuận độc quyền cao

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.1 Sự hình thành nên các tổ chức độc quyền (TCDQ)

o Các hình thức Tổ chức độc quyền:

- Cartel
- Syndicate
- Trust
- Consortium

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.1 Sự hình thành nên các tổ chức độc quyền (TCDQ)

- Các hình thức Tổ chức độc quyền:
  - Cartel:
    - + TCDQ chỉ dựa trên sự thống nhất về tiêu thụ
    - + Các thành viên thỏa hiệp với nhau về phân chia thị trường, hạn mức sản lượng, thống nhất giá cả
    - + Không thực sự bền vững

BA KHẤU CỦA QUÁ TRÌNH KINH TẾ

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

---

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.1 Sự hình thành nên các tổ chức độc quyền (TCDQ)

- Các hình thức Tổ chức độc quyền:
  - Cartel

Câu chuyện taxi Hà Nội ...

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

---

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.1 Sự hình thành nên các tổ chức độc quyền (TCDQ)

- Các hình thức Tổ chức độc quyền:
  - Syndicate:
    - + TCDQ dựa trên sự thống nhất về lưu thông
    - + Việc đầu tư các yếu tố ĐẦU VÀO và tiêu thụ ĐẦU RA sẽ do một Ban quản trị chung của Syndicate điều phối
    - + Từng thành viên chỉ giữ độc lập về SẢN XUẤT

BA KHẤU CỦA QUÁ TRÌNH KINH TẾ

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

---

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.1 Sự hình thành nên các tổ chức độc quyền (TCDQ)

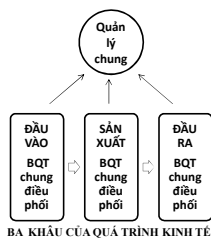
o Các hình thức Tổ chức độc quyền:

- Trust:

+ TCDQ dựa trên sự thống nhất cả về lưu thông và sản xuất

+ Việc đầu tư các yếu tố ĐẦU VÀO, tổ chức SẢN XUẤT và tiêu thụ ĐẦU RA sẽ do một bộ máy quản lý thống nhất

+ Từng thành viên chỉ là cổ đông của cty cổ phần

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.1 Sự hình thành nên các tổ chức độc quyền (TCDQ)

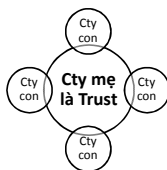
o Các hình thức Tổ chức độc quyền:

- Consortium:

+ Tổ chức độc quyền đa ngành, có sức mạnh chi phối nền kinh tế

+ Về kinh tế: có sự kết hợp giữa giới tư bản công nghiệp & giới tư bản ngân hàng

+ Về hình thức: Bao hàm cả hình thức Trust và hình thức Syndicate

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.1 Sự hình thành nên các tổ chức độc quyền (TCDQ)

o Biểu hiện mới của Tổ chức độc quyền:

- Về kinh tế: TCDQ thống trị các ngành hàng, nhưng có sự phát triển hệ thống các DN nhỏ đóng vai trò vệ tinh, gia công, thầu phụ ... cho các TCDQ

- Về hình thức: Xuất hiện 02 hình thức mới là Concern và Conglomerate

+ Giống nhau: Đều là TCDQ đa ngành, thao túng thị trường quốc tế, là hãng đa quốc gia, xuyên quốc gia

+ Khác nhau: Concern là TCDQ đa ngành, mà các ngành có liên hệ về kỹ thuật
Conglomerate là TCDQ đa ngành, mà các ngành không cần có liên hệ về kỹ thuật

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.1 Sự hình thành nên các tổ chức độc quyền (TCĐQ)

o Biểu hiện mới của Tổ chức độc quyền:

=> Câu hỏi đặt ra là: Trong thực tế, hình thức nào tồn tại phổ biến hơn, Concern hay Conglomerate ?

Câu chuyện thất bại của Daewoo ...

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.2 Tư bản tài chính

o Nguyên nhân hình thành

=> Do sự liên minh, tập trung TB trong 02 lĩnh vực: Ngân hàng & Công nghiệp

=> Như phân tích tại mục 1.1, điều đó hình thành nên 02 giới độc quyền:

- { Tư bản độc quyền ngân hàng thao túng tiền tệ, tín dụng của xã hội
- { Tư bản độc quyền công nghiệp thao túng nền sản xuất của xã hội

=> Để củng cố sự thao túng, tất yếu là 02 giới độc quyền này thâm nhập vào nhau

=> Tạo nên Tư bản tài chính (còn gọi là giới tài phiệt)

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.2 Tư bản tài chính

o Lý do TBDQ công nghiệp và TBDQ ngân hàng cần thâm nhập vào nhau

- TBDQ công nghiệp cần tín dụng tiền tệ

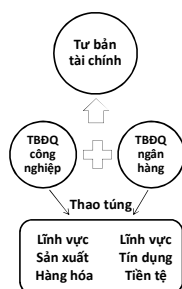
=> cần chỉ phối TBDQ ngân hàng để dễ vay nợ

=> phải mua cổ phần chi phối ngân hàng lớn

- TBDQ ngân hàng cần kiểm soát rủi ro cho vay

=> cần kiểm soát TBDQ công nghiệp để có ĐA tốt

=> phải mua cổ phần chi phối các DN lớn

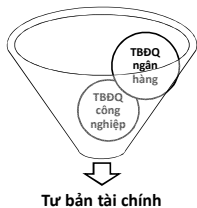
Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.2 Tư bản tài chính

○ Khái niệm Tư bản tài chính

- Là sự thâm nhập, dung hợp lẫn nhau giữa TBDQ công nghiệp & TBDQ ngân hàng
- Có ảnh hưởng chi phối cả nền kinh tế (chứ không chỉ là từng ngành hàng)

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

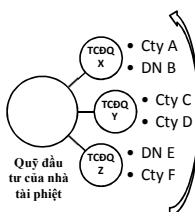
3.2 Tư bản tài chính (TBTC)

○ Cơ chế thao túng mà giới Tư bản tài chính sử dụng

- “Cơ chế tham dự”:

- + TBTC đầu tư nắm giữ cổ phần khổng lồ nhiều
- Tổ chức độc quyền lớn ở nhiều ngành hàng
- + Mỗi Tổ chức độc quyền lớn lại có nhiều công ty con, DN thành viên, chi nhánh ...

⇒ bằng cơ chế tham dự vốn, TBTC đã mở rộng phạm vi ảnh hưởng trong nền kinh tế

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.2 Tư bản tài chính (TBTC)

○ Cơ chế thao túng mà giới Tư bản tài chính sử dụng

- “Cơ chế ủy thác”:

- + Là sự hỗ trợ cho “cơ chế tham dự”, tức là nhà Tư bản tài chính không cần bỏ 100% vốn cho Quỹ đầu tư tài chính
- + Nhà TBTC chỉ góp cổ phần đủ lớn để chi phối (ví dụ 50%), phần còn lại, TBTC huy động vốn của các nhà đầu tư khác

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

3. Năm đặc điểm của CNTB độc quyền

3.2 Tư bản tài chính (TBTC)

o Biểu hiện mới của Tư bản tài chính

- *Về phạm vi ảnh hưởng*: Chi phối, lũng đoạn thị trường tài chính, dầu cơ ... tạo nên khủng hoảng tài chính khu vực và thế giới
- *Về cách thức*: Ứng dụng công nghệ thông tin để giao dịch toàn cầu, với các mô hình sản giao dịch dầu thô, vàng, gạo, ... được luật pháp nhiều nước công nhận

Câu chuyện khủng hoảng tài chính tiền tệ Đông Nam Á 1997, làm giá dầu 2008 ...

Chương 4: CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Học phần KINH TẾ CHÍNH TRỊ

TRƯỜNG ĐẠI HỌC BÁCH KHOA HÀ NỘI
HANOI UNIVERSITY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

KẾT THÚC

BÀI GIẢNG VỀ CẠNH TRANH VÀ ĐỘC QUYỀN

SINH VIÊN LƯU Ý, TÌM HIỂU TRƯỚC BÀI TIẾP THEO

LÀ NỘI DUNG VỀ ĐẶC ĐIỂM CỦA CHỦ NGHĨA TƯ BẢN ĐỘC QUYỀN